

Zwartboek cohortaanpak

De nieuwe werkwijze van wethouder Groot Wassink in Amsterdam bij de benadering van bijstandsgerechtigden.

Zwartboek cohortaanpak

De Amsterdamse wethouder Rutger Groot Wassink van Sociale Zaken heeft in 2019 een nieuwe aanpak van bijstandsgerechtigden geïntroduceerd, de zogenaamde 'cohort aanpak'. Ondanks mooie woorden over links beleid blijkt dit weer het zoveelste project om mensen uit de bijstand te krijgen. Op 17 december 2019 publiceerde de gemeente Amsterdam een brief, waarin wethouder Rutger Groot Wassink aankondigt dat in de periode september 2019 tot eind 2022 alle bijstandsgerechtigden worden uitgenodigd voor een gesprek over hun kansen op werk. De stad is verdeeld in 22 gebieden met ongeveer 1500 bijstandsgerechtigden per gebied. Die gebieden met 1500 bijstandsgerechtigden worden cohorten genoemd. De Cohortaanpak is in september 2019 gestart met het gebied Bijlmer Oost, Daarna volgden andere stadsdelen.

De bedoeling was, dat bij de Cohortaanpak per gebied in een jaar tijd alle mensen in de bijstand uitgenodigd worden voor een gesprek over hun kansen op werk. De case-load (aantallen uitkeringsgerechtigden per klantmanager) van de betrokken medewerkers wordt verlaagd en gecombineerd met de inzet van jobhunters. Het lijkt erop, dat de cohortaanpak enige tijd stil heeft gelegen door de coronacrisis. De gemeente was enige tijd gesloten en ambtenaren moesten vanuit huis werken, terwijl gesprekken op kantoor met de bijstandsgerechtigden niet mogelijk waren. Maar de cohortaanpak werd toch weer doorgezet, nu met brieven, telefonisch en per email. En later ook weer met face to face gesprekken.

In de brief van 17 december 2019 wordt gesuggereerd, dat sommige bijstandsgerechtigden blij zijn met de aandacht, maar dat het bij andere bijstandsgerechtigden moeilijk is met hen in contact te komen. Er wordt aangekondigd, dat er de nodige pogingen worden ondernomen in contact te komen, indien nodig met een huisbezoek.

Uitkering aanvragen

Ook voor mensen die een uitkering aanvragen ging er veel veranderen. De belangrijkste verandering is dat dat direct bij de aanvraag voor bijstand de klant intensiever wordt begeleid richting werk. De intensieve begeleiding duurt 6 maanden. Op 1 december 2019 is men in Zuidoost van start gegaan met deze nieuwe manier van werken. Daarnaast sloot de gemeente begin 2020 een overeenkomst met het UWV waardoor in de laatste fase van de WW-uitkering al gebruik gemaakt kan worden van de dienstverlening van de gemeente. Daarbij wordt getracht, te voorkomen dat mensen na uitstroom uit de WW in de bijstand terechtkomen.

Intensievere dienstverlening

Daarnaast ontwikkelde de gemeente een intensievere dienstverlening voor specifieke doelgroepen te weten statushouders, migranten jongeren en 50 plussers. Voor de jongeren 'met een migratieachtergrond' werd de aanpak 'spotlight' ontwikkeld. Ja ja er wordt veel gewerkt met Engelse woorden. 'spotlight', 'jobhunter' en 'caseload'. Jongeren in de bijstand die na 6 maanden nog niet zijn uitgestroomd richting betaald werk moeten alsnog uitstromen. De bedoeling was door de intensievere aanpak 200 jongeren aan werk of een opleiding te helpen. Een belangrijk onderdeel is het direct voorstellen aan en ontmoeten van werkgevers zodat arbeidsmarkt discriminatie geen rol kan spelen. Dit gebeurt in samenwerking met het Programma Aanpak Arbeidsmarktdiscriminatie en een denktank bestaande uit studenten van de Academie van de Stad. Wij weten niet of in het licht van de coronacrisis de ontmoetingen met werkgevers hebben plaatsgevonden. Ook voor 50 plussers

zijn er specifieke maatregelen, maar qua uitstroom gaat het daarbij om kleine aantallen

organisatie van de dienstverlening

In de dienstverlening streeft men ernaar, de ‘caseload’ van klantmanagers te verlagen. Dit wil men in de eerste plaats doen door een efficiencyslag: niet meer werken met de trede-indeling. De oude participatieladder waarop bijstandsgerechtigden al naar gelang hun kansen en mogelijkheden werden ingedeeld bestond uit 5 treden. (In verschillende gemeenten niet precies gelijk gedefinieerd).

Mensen op trede 1 kunnen het minste, mensen op trede 5 het meeste.

1 Zorg. Cliënt is niet in staat betaalde arbeid te verrichten en kan ook niet een activeringstraject (vrijwilligerswerk) volgen

2 Maatschappelijke activering. Cliënt is afgekeurd voor het verrichten van betaalde arbeid maar kan wel geactiveerd worden.

3 Arbeidsactivering. Cliënt kan in de verdere toekomst misschien ondanks een grote afstand tot de arbeidsmarkt weer betaalde arbeid verrichten.

4 Arbeidstoeleiding. Cliënt is er aan toe middels een gericht traject naar de arbeidsmarkt te worden toegeleid.

5 Regulier werk met ondersteuning. Cliënt heeft begeleiding nodig op de werkplek.

Na deze treden volgde het reguliere werk zonder ondersteuning. Men heeft in Amsterdam nu een integrale werkwijze ontwikkeld voor alle bijstandsgerechtigden in het gebied, ongeacht de trede waarop zij zijn ingedeeld. Het loslaten van de tredeindeling en de overgang naar een ‘integrale’ aanpak lijkt tot willekeur te leiden. Er wordt niet meer centraal aangestuurd, hoe de klantmanagers met de bijstandsgerechtigden moeten omgaan. Dit heeft tot gevolg, dat de ene klantmanager zeer streng is en de andere wat coulanter, al naar gelang hun persoonlijke opvattingen over bijstandsgerechtigden. Dit leidt ertoe, dat de wethouder in de publiciteit en naar belangenorganisaties toe zegt dat op een redelijke manier de gesprekken met bijstandsgerechtigden moeten worden gevoerd, terwijl er in de praktijk sprake is van willekeur en onder druk zetten.

De hele brief van de wethouder over de cohortaanpak kun je hier lezen.

<https://www.amsterdam.nl/publish/pages/931814/raadsbrief voortgang meer kans op werk.pdf>

Wat zijn de gevolgen van de nieuwe aanpak?

Arbeidsongeschiktheid

Bijstandsgerechtigden, vooral degenen die al jaren in de bijstand zitten en bijstandsgerechtigden die om medische redenen vrijgesteld zijn van de sollicitatieplicht schrikken van de oproep om aan het werk te gaan of ‘geactiveerd’ te worden en het levert stress op. De toon van de oproepen, waarin niet staat ‘we willen met je praten hoe het gaat’ maar: ‘we willen praten over werk en activering’ op zich al levert angsten op bij sommigen. Het geeft veel onrust. Ze denken hun leven met alle beperkingen redelijk op orde te hebben, doen bijvoorbeeld vrijwilligerswerk na jarenlang zinloos solliciteren en moeten zich nu opeens weer focussen op werk denken ze. Of mensen kunnen niet werken en moeten zich weer opnieuw verdedigen.

Mensen die vrijgesteld zijn van de sollicitatieplicht krijgen dus een oproep om over werk te praten en moeten hun cv meenemen. Men voelen zich, ondanks aanwezige beperkingen hiertoe stevig onder druk gezet om aan het werk te gaan, ook als betrokkene dat helemaal niet kan. Dossiers met rapportages worden genegeerd. Er worden soms geen medische keuringen gedaan als mensen aangeven lichamelijk en psychisch niet in staat te zijn te werken (U kunt gewoon over uw medische beperkingen vertellen, ik weet wel wat u daarbij wel en niet hoeft te vertellen, zei een WPI consultant). Klantmanagers die geen medische deskundigen zijn gaan op oppervlakkige waarnemingen af ‘u komt anders vrij zelfverzekerd over’. Wantrouwen en druk staan meer centraal, dan ‘gezellig praten over mogelijkheden’. Er worden soms geen besluiten meer gestuurd waartegen je bezwaar kunt maken. De officiële procedures worden omzeild.

voorbeelden

Een man heeft een diagnose gekregen dat hij een zware ziekte heeft en moet na een gesprek bewijzen opsturen van de internist naar de klantmanager. Dit is een onjuiste procedure. Als iemand ziek is moet hij/zij gekeurd worden. Medische rapporten van specialisten horen niet thuis in het dossier.

Er heeft een mevrouw gebeld die ook is opgeroepen en die vrijgesteld is van de sollicitatieplicht maar toch haar cv mee moet nemen en moet praten over werk.

Een mevrouw die een brief krijgt waarin haar naam fout is opgenomen, is al jaren zwaar psychiatrisch patiënt en heeft nu een standaardbrief gekregen waarom ze niet reageert op oproepen om aan het werk te gaan. Stress.

Op het spreekuur is een 59-jarige man gekomen (binnenkort wordt hij 60 jaar) die vanaf 2012 in de bijstand zit. Hij heeft enkel telefonisch contact gehad met zijn klantmanager die hem erg onder druk zet om uit te stromen. De man heeft zonder begeleidend schrijven een formulier 'persoonlijk leerwerk plan' ontvangen. Meneer heeft in het verleden tweemaal een longembolie gehad en hij gebruikt bloedverdunners.

Ondanks de beweringen van de wethouder dat hij niet doet aan de verplichte tegenprestatie worden mensen die arbeidsongeschikt zijn onder druk gezet vrijwilligerswerk te doen in samenwerking met de vrijwilligerscentrale. Mensen worden door de vrijwilligerscentrale daarop gebeld. Een voorbeeld.

Een man van 65 jaar die bijna AOW had, werd opgeroepen door een klantmanager 'werk, opleiding en jongeren' en die zei in het gesprek dat 'ze het anders gingen aanpakken'. Waarschijnlijk wordt bedoeld op de nieuwe 'integrale aanpak' en de afschaffing van de trededenindeling. De man moest vrijwilligerswerk doen. Die middag belde al een vrouw van de vrijwilligerscentrale. De man was erg nerveus na een slechte nacht met hyperventilatie en vertelde dat hij uit een crisis gekomen is met de schrik van een hartritmestoornis en een trauma-stoornis daarna. Slikt medicijnen en volgt een therapie en zegt niet zoveel energie te hebben en niet altijd even stabiel te zijn. Wordt door de dwang vervolgens nu weer enige keren per nacht wakker met hartkloppingen wat hem radbraakt overdag. De man heeft het gevoel, dat de hele behandeling hem weer een stap terug doet zetten in zijn helingsproces. Hij heeft vrijstelling aangevraagd voor vrijwilligerswerk, samen met een advocaat. Daarop belde zijn klantmanager dat hij geen vrijwilligerswerk hoeft te doen. Naar aanleiding van zijn aanvraag tot vrijstelling hiervoor en het feit dat hij met AOW gaat, plus zijn algehele instabiele conditie / maximale belasting eigen werk, is dit verzoek gehonoreerd. De man merkt op:

'Afgelopen week heeft mij heel wat stress bezorgd, waarom kunnen zij het niet iets subtieler / begripvoller aanpakken naar de cliënten ? Ik was verbaasd over de nieuwe / klant-onvriendelijke aanpak. De nieuwe klantmanager was ontactisch, weinig meelevend / invoelend. Ik moet zeggen een vriend van mij had op kantoor Pres. Kennedylaan wél een invoelende klantmanager. Misschien tijd voor het terugbrengen van de menselijke maat en niet de maat en het belang van het Instituut. In deze 'berekende' tijden, gaat men er van uit dat een ieder maar gemaakt is voor een harde carrière. Er zijn misschien mensen, met een ietwat andere inslag, die op een andere manier een bijdrage leveren aan de maatschappij. Wat helaas niet altijd een zelfstandige portemonnee oplevert...Als maatschappij zitten we al in een transitie, waar vele burgers klagen over ongelijkheid, wantrouwende controle door management.

Belangrijke beroepen als onderwijzers, verplegers, politiemensen etc. krijgen laag betaald voor hun inzet. Een slechte beurt voor Groen Links-Amsterdam vind ik'.

Een ander voorbeeld. Er belt een mevrouw die samen met haar dochter in de bijstand zit. Ze zijn woonachtig in Amsterdam en beiden zijn chronisch ziek en hebben een verleden met diverse medische behandelingen. Volgens mevrouw wordt haar dochter erg onder druk gezet inzake het verrichten van vrijwilligerswerk.

Een man is zwaar psychiatrisch patiënt en heeft gesprekken gehad die niet goed verliepen. Hij is zwaar ziek en paranoïde. Hij heeft een strafkorting van 30% gekregen. Hij was verbouwereerd over de toenadering want ze zijn niet te vertrouwen. Hij laat zich racistisch uit over de medewerkers van WPI. Hij noemt de mensen van de WPI 'Marokkanen van een 'no nigger' bende. Hij heeft tijdens dat gesprek ruzie gekregen en heeft nu een sanctie aan zijn broek. Hij heeft een advocaat ingeschakeld.

Een meneer op het spreekuur, die 30% strafkorting aan zijn broek heeft gekregen. Hij is opgeroepen in het kader van de cohortaanpak en heeft al vele jaren een uitkering. Hij is labiel, wilde 's avonds om 5 uur de auto van de klantmanager in brand steken. In het kader van de cohortaanpak is hij doorgestuurd naar de Van der Madeweg en ze zeiden dat hij daar een cursus van drie weken moest volgen. 'Daarna krijg je een baan'. Hij is geweest en aan de Van der Madeweg maar ze zeiden: je hebt hulp nodig. Hij is zwaar astmatisch en kan vanwege zijn rug niet lang op een stoel zitten. Hij werd weer weggestuurd. Daarop zei een of andere job coach, het is onduidelijk wat zijn functie precies was, dat hij niet meegewerkt had en een strafkorting kreeg van 30%. Hij is helemaal over de rooie, heeft slapeloze nachten en wil er een eind aan maken. De klantmanager zei op een gegeven moment tegen hem: 'je lijkt wel die meneer van de Bijstandsbond'. Hee, dacht hij, de Bijstandsbond, dat herinner ik me, daar ga ik naartoe. Na bezwaar van een advocaat is de maatregel teruggedraaid.

Er komt een man op het spreekuur die 64 jaar is en binnenkort 900 euro pensioen krijgt en dan tot de AOW een aanvulling van de bijstand van 100 euro. Hij wordt opgeroepen voor een telefonisch gesprek. Daarvoor krijgt hij een brief. 'Dit is een kennismakingsgesprek. We bespreken wat we van elkaar kunnen verwachten en de mogelijkheden voor financiële onafhankelijkheid. Als werk nog een stap te ver is, kijken we op welke andere manier u aan de slag kunt'. De man is zowel lichamelijk als geestelijk afgekeurd en vrijgesteld van alle sollicitatieverplichtingen. De brief veroorzaakt bij hem veel onrust en hij komt op het spreekuur om erover te praten.

Een bijstandsgerechtigde heeft een uitnodiging ontvangen waarin staat dat ze hem 'maatschappelijk' willen activeren richting vrijwilligerswerk. Hij is 52 jaar. Verricht al vrijwilligerswerk op het gebied van fotografie en lijdt aan chronische vermoeidheid. Wij hebben hem geadviseerd wel naar het gesprek te gaan omdat niet komen opdagen gevolgen kan hebben voor zijn uitkering.

Er belt iemand in paniek omdat ze is opgeroepen om over werk en/of activering te praten. Zit al 40 jaar in de bijstand en zwaar psychiatrisch patient en vrijgesteld van sollicitatieplicht. Raakte helemaal in paniek van de brief. Gelukkig wel weer voor 5 jaar vrijgesteld maar onnodige stress en gedoe en waartoe?

K. komt op het spreekuur. Hij heeft ook een oproep gekregen in het kader van de cohortaanpak. Zit 10 jaar in de bijstand en is in het verleden ontheven van de sollicitatieplicht. Hij wil weten of hij de oproep vanwege de coronacrisis kan weigeren. Wij zeggen van niet. Hij wordt, staat in de brief van te voren al, gekoppeld aan een jobhunter en moet zijn CV meenemen.

Mevrouw komt op het spreekuur in verband met oproepen cohortaanpak. Mevrouw heeft lichamelijke en psychische klachten en wel dermate dat met WPI is afgesproken dat de communicatie via e-mail verloopt en niet telefonisch. Afgesproken was, dat de WPI als volgt contact zou opnemen. Eerst komt er een email met een opsomming van de vragen die men haar wilde stellen. Maar nu krijgt ze toch brieven dat ze moet komen en dat wijkt af van de afspraken. Mevrouw heeft angstaanvallen, en ze is bang omdat de brieven afwijken van de afspraken. Ze is vrijgesteld van de arbeidsverplichtingen. Ze concludeert dat men haar dossier niet heeft gelezen.

Er komt een meneer langs die erg onder druk wordt gezet door zijn klantmanager. De klantmanager gaat hem binnenkort telefonisch benaderen. Tevens heeft hij een brief gekregen van de klantmanager waarin staat dat het WPI diverse vacatures voor hem heeft. Het is bekend bij WPI dat hij wegens psychische problemen vrijgesteld is van de arbeidsverplichtingen. Wij hebben hem geadviseerd de klantmanager te melden dat hij ziek is.

Er komt een man op het spreekuur die een medische keuring heeft gehad bij Calder BV in opdracht van WPI. Na afloop van het gesprek met de keuringsarts en de arbeidsdeskundige is hem verzocht om een blanco formulier te ondertekenen voor akkoord. Ze zeiden daarbij: 'er is niets aan de hand, we gaan gewoon verslag doen van het gesprek dat we hier gehad hebben'. Meneer heeft voor akkoord getekend en heeft geen afschrift ontvangen. Tevens is hem meegedeeld dat indien hij het desbetreffende rapport wil hebben hij contact moet opnemen met het WPI.

Er belt een mevrouw die ook opgeroepen is. Eerst zou ze op het stadsdeelkantoor moeten verschijnen maar uiteindelijk werd het een telefoongesprek. Mevrouw voelt zich op huichelachtige wijze gemanipuleerd omdat ze steeds heeft aangegeven geen betaald werk te kunnen verrichten op basis van artsenverklaringen maar naar haar zeggen draait de klantmanager eromheen en trekken ze de keuringen uit het verleden in twijfel.

Het lijkt erop, dat klantmanagers van te voren het dossier niet of slecht doornemen. Een man die al vaker met een bepaalde klantmanager te maken heeft gehad krijgt van hem een brief voor een 'kennismakingsgesprek'. De klantmanager is hem blijkbaar vergeten. De man heeft al een stuk of tien re-integratietrajecten achter de rug sinds de Megabanenmarkt van 15 jaar geleden. De klantmanager zegt tegen hem dat de kandidaten voor de cohortaanpak middels de computer worden uitgeselecteerd.

Dat de klantmanagers slecht op de hoogte zijn van de dossiers wreekt zich vooral bij mensen die zijn vrijgesteld van de sollicitatieplicht, die schrikken van de voorstellen van de klantmanager die vaak aan het begin van het gesprek geventileerd worden. (De nieuwe aanpak zonder treden indeling). en die zich helemaal opnieuw moeten verdedigen. Dit lijkt een structureel probleem te zijn. Sommige klantmanagers houden een inleiding en zeggen dan iemand vrijwilligerswerk moet doen of gekoppeld worden aan een jobhunter of op een andere manier in een traject richting werk moeten, waarbij de klantmanager nauwelijks op de hoogte is van de achtergronden van de cliënt. Alles begint weer van voren af aan. Ook krijgen mensen soms een nieuwe klantmanager, waarbij er geen of nauwelijks dossieroverdracht met een rapportage over de situatie van de cliënt plaatsvindt. Mensen zijn bang voor de overheid, schrikken van de brieven die ze krijgen en weten niet wat ze hiermee moeten. Hieronder een verslag van iemand van zijn gesprek met de klantmanager waaruit een en ander blijkt.

Brief

Een man die al jaren in de bijstand zit en zinvol vrijwilligerswerk doet en daardoor enigszins stabiel is wordt onder druk gezet in zee te gaan met een jobhunter waarbij in het gesprek de klantmanager allerlei vervelende uitspraken doet. Het is onduidelijk in hoeverre de klantmanager het dossier heeft bestudeerd.

Zijn relaas:

Om ongeveer 08.50 uur arriveerde ik aan de President Kennedylaan 923 bij het stadsloket. Nadat ik mij bij de receptie had gemeld kwam mevrouw X mij ophalen. Zij vertelde mij dat ze mijn nieuwe klantmanager is, in het kader van de nieuwe aanpak bedacht door wethouder R. Groot-Wassink. Ze liet mij weten dat ik meerdere keren opgeroepen zou worden in plaats van 1 of 2 keer in het jaar. Ik liet haar weten dat ik erg zenuwachtig ben voor het gesprek, waarop zij antwoordde dat ik dat niet hoefde te zijn en dat alles goed zou komen. Ik heb haar verteld dat ik moeite heb met "loslaten" en met afscheid nemen. Ook heb ik gezegd dat ik continu grote stress ervaar en mij niet veilig voel. De klantmanager vroeg of ik professionele hulp had voor mijn

problemen en ik zei dat ik deze niet had. Ik vertelde haar dat ik bewoog om mijn stressniveau te hanteren. Mijn werkervaring bij de souvenirwinkel heb ik ook aan haar medegedeeld en dat dit op een hele nare wijze is afgelopen. De arbeidsrelatie werd zodanig verzuurd dat ik op zoek ging naar ander werk en dat ik toen grote problemen kreeg met mijn woning die ik bij mijn werkgever (onder) huurde.

Dit resulteerde er uiteindelijk in dat ik op een gewelddadige wijze ben overvallen in het trappenhuis waar ik o.m het bewustzijn verloor (ik kan het niet bewijzen, maar ik ben ervan overtuigd dat mijn werkgever/huisbaas hier achter zat) en dat ik op straat kwam te staan. Ik heb mij destijds laten behandelen door een eerstelijns psycholoog die de diagnose post traumatische stress heeft gemaakt.

Ik zat in de ziektewet en van daaruit ben ik de bijstand ingerold, waar ik een traject heb gevolgd (kantooromgeving Laarderhoogtweg). Via een participatieplaats ben ik bij mijn huidige vrijwilligerswerk gekomen.

Ik heb tegen de klantmanager gezegd dat ik het vrijwilligerswerk erg leerzaam vindt en dat ik het erg belangrijk vindt dat er iets dergelijks bestaat in Amsterdam (er bestaat verder geen soortgelijke organisatie in Amsterdam) en de mensen die komen zijn ook erg blij dat de organisatie bestaat. Verder heb ik verteld dat de werkzaamheden van het vrijwilligerswerk ongeveer 25 uur per week in beslag nemen. De klantmanager vond dat ik erg enthousiast was over het vrijwilligerswerk en ze was op de hoogte dat ik vrijwilligerswerk deed. Dit verbaasde mij en ik zei dat ze dus die andere dingen die ik gezegd heb ook in mijn dossier had gelezen. Ze zei echter dat ze mijn dossier verder niet inhoudelijk had doorgenomen. Echter, op een later moment vroeg ze mij of het e-mailadres dat ze op haar computer had staan nog relevant was (het e-mailadres is afkomstig uit mijn dossier en waarschijnlijk heeft ze deze wel doorgenomen).

De klantmanager was van mening dat als ik vrijwilligerswerk kan verrichten dat ik ook betaalde arbeid kan verrichten. Bovendien was ze van mening dat ik wel erg lang vrijwilligerswerk deed. Vervolgens vroeg ze mij of ik het goed vond om gekoppeld te worden aan een jobhunter. Ik zei tegen haar dat zij mij kan koppelen aan een jobhunter. Overigens liet ze diverse keren weten dat de bijstand een tijdelijk vangnet is en dat ik verplicht ben om mee te werken. Ik vroeg ook aan haar of ze vond of ik meewerkte en volgens haar deed ik dit ook. De klantmanager vroeg ook of ik naar vacaturesites keek en ik zei dat ik dat niet deed en dat tegenwoordig de meeste arbeidsovereenkomsten om flexibele basis gaan.

Ze liet mij weten dat ze mij via de e-mail links zou verzenden met vacaturesites. Tevens zou ze een voorbeeld van een cv verzenden. Op haar computer liet zij mij nog zien welke vacatures zij hadden, maar dit was erg divers. Ze vond mij geschikt als verkoper maar ik zei dat dit niks voor mij was en ze vroeg of ik een rijbewijs heb, iets dat ik niet heb. Ik heb aangegeven dat ik geen telefonisch contact heb, wat zij op de computer genoteerd had. Er is een vervolgspraak gemaakt met een jobhunter. Opvallend was echter dat de klantmanager diverse malen aan mij vroeg hoe het met mij ging en ik antwoordde dat het wel redelijk ging. De klantmanager liet mij weten dat ze mij zelfverzekerd vond en ik zei tegen haar dat ik al wat ouder ben en daarmee zelfkennis heb.

Ook vond zij mij stabiel en ik heb verteld dat het vrijwilligerswerk mij stabiliteit geeft.

Toen ik richting de uitgang liep zag ik zojuist een meneer van middelbare leeftijd met een opvallende motoriek binnenkomen. Mijn vermoeden is dat deze meneer ook langdurig in de bijstand zit met een achtergrond van psychische en emotionele problematiek, die een gesprek zal krijgen met een (mijn) klantmanager van de afdeling 'Werk en Opleiding Jongeren' in het kader van de cohortaanpak.

Commentaar achteraf:

Ik heb vannacht wederom nauwelijks geslapen. Gisteren werd het stressniveau hoger en ik heb een paniekerig gevoel. Het kost mij moeite om helder te denken, ik ben vergeetachtig, misselijk en ik heb concentratieproblemen. Ik ben van mening dat de klantmanager tunnelvisie heeft. Ze negeert mijn belemmeringen en beperkingen die ik duidelijk heb aangegeven. Ook legt ze mijn voorgeschiedenis naast zich neer. Ze spreekt met clichés (bijstand is een tijdelijke vangnet, je moet meewerken aan uitstroom naar betaalde arbeid, etc.). Bovendien heeft ze mijn dossier niet inhoudelijk doorgenomen. Ik ben voornemens om mij ziek te melden (dit in nauw overleg met de advocaat en met mijn collega's). Het koppelen aan een jobhunter is voor mij te hoog gegrepen en ik merk dat de politiek ten koste van mijn geestelijke en emotionele gezondheid geld uit Den Haag wil, hier wordt ik letterlijk misselijk van.

De betreffende cliënt heeft na de ziekmelding in eerste instantie niets meer gehoord maar maanden later kreeg hij uit het niets een brief, waarin men hem verzocht een telefoonnummer te verstrekken, hoewel hij in de gesprekken had aangegeven geen telefoon te hebben. Uit de brief: 'U wordt begeleid door de Gemeente Amsterdam, omdat u een bijstandsuitkering ontvangt. Om deze reden gaan wij regelmatig met u in gesprek. In ons systeem is geen telefoonnummer bekend waar wij u op kunnen bereiken. Wilt u zo vriendelijk zijn om deze gegevens binnenkort te leveren? Uiterlijk op 10 maart 2021. Ook als u over geen telefoonnummer beschikt, verzoeken wij u dit door te geven'. En dan komt de dreiging. 'Let op! Wij raden u aan om de informatie op tijd aan ons door te geven. Doet u dat niet? Dan kunnen wij besluiten om voorlopig uw uitkering niet te betalen of uw uitkering te verlagen. Kunt u de informatie niet op tijd aan ons geven? Neemt u dan contact op'.

De dreiging van niet uitbetalen van de uitkering of die te verlagen is geheel fout en klopt juridisch niet. Het verstrekken van een telefoonnummer is niet van belang voor het vaststellen van je recht op een uitkering, en dus valt de dreiging buiten wat onder artikel 54 en 17 van de Participatiewet valt, nl dat je alle inlichtingen moet verstrekken die van belang zijn voor het vaststellen van het recht.

Wij hebben de benadering van arbeidsongeschikten voorgelegd aan de wethouder en krijgen de volgende reactie

Signaal arbeidsbemiddeling na ontheffing

'Volgens de Participatiewet heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om mensen waar mogelijk te bewegen naar betaald werk. Voor wie werken niet mogelijk is, wordt meedoen naar vermogen gestimuleerd. Bijstandsgerechtigden van wie de ontheffing afloopt, worden door WPI per brief opgeroepen voor een gesprek. In deze brief staat dat het gesprek zal gaan over de mogelijkheden die de bijstandsgerechtigden zelf zien en die de gemeente Amsterdam hem/haar kan bieden op het gebied van werk, arbeidsre-integratie en participatie. Uitgangspunt is begeleiding naar werk waar mogelijk, waarbij rekening wordt gehouden met zowel de belemmeringen als de mogelijkheden van de betrokkene'.

Uit de voorbeelden van hiervoor blijkt dat in de praktijk veel van de bovengenoemde uitgangspunten niet worden uitgevoerd. Er wordt vaak helemaal geen rekening gehouden met de belemmeringen en mogelijkheden van betrokkene en in de brief aan bijstandsgerechtigden die om medische of andere redenen zijn vrijgesteld van de sollicitatieplicht staat vaak van te voren al dat de inzet is toeleiden naar betaald werk of vrijwilligerswerk, zonder te onderzoeken of betrokkene al vrijwilligerswerk doet.

Samenwerking WPI en andere organisaties

Een man die geen behoefte heeft aan contact met WPI en heel actief is in actievoeren en vrijwilligerswerk, heeft een oproep gekregen om te praten over vrijwilligerswerk gaan doen.

Daarvoor krijgt hij - hoewel hij er geen behoefte aan heeft - een uitnodiging voor een bijeenkomst. Tekst van de uitnodiging: *‘Het klinkt zo makkelijk even op een rijtje zetten wat je nog (sic) zou willen ontdekken, doen of nodig hebt voor een actiever leven. Het helpt met anderen te praten en met anderen te onderzoeken wat jouw wensen en behoeftes zijn. Raak geïnspireerd door anderen!*

Gemeente Amsterdam, Dock en de Regenbooggroep organiseren daarom in 2020 interactieve bijeenkomsten waarin we je informeren over vrijwilligerswerk en diverse activiteiten die worden georganiseerd in stadsdeel Centrum. Per bijeenkomst bieden wij een gratis lunch of borrel aan en kun je ook deelnemen aan een activiteit’. Daarna worden de technische details vermeld hoe je je kunt opgeven, etc. De uitnodiging is ondertekend door twee ambtenaren van de sociale dienst (WPI) twee medewerkers van de Regenbooggroep en een medewerker van Dock.

WPI werkt samen met maatschappelijke organisaties

Uit het bovenstaande blijkt, dat WPI nauw samenwerkt met maatschappelijke organisaties zoals de welzijnsorganisaties in de buurten Dock en de organisatie voor daklozen de Regenbooggroep. WPI werkt ook samen met de nieuwe buurtteams. Inwoners met vragen of zorgen op het gebied van zorg, welzijn, geld, wonen, gezondheid, werk, meedoen of veiligheid kunnen zich richten tot één team in hun eigen wijk. Het buurtteam wordt de plek in de wijk waar zorg en ondersteuning samenkomen. Mensen kunnen bij het buurtteam terecht wanneer ze bijvoorbeeld moeite hebben om rond te komen, graag andere mensen willen ontmoeten, geldproblemen hebben of zo lang mogelijk thuis willen blijven wonen, maar ook bij problemen door ziekte of verslaving. Iedere Amsterdammer die ondersteuning krijgt van het buurtteam, krijgt één vast contactpersoon. Mocht het nodig zijn dan haalt de medewerker van het buurtteam, in overleg met de betrokkene, een andere organisatie erbij.

Het buurtteam werkt nauw samen met andere organisaties en specialisten in de buurt, zoals de Ouder- en Kindteams, huisartsen, geestelijke gezondheidszorg, woningcorporaties, wijkverpleging, zorgaanbieders, vrijwilligersorganisaties en buurthuizen. Zoals gezegd werken de buurtteams ook nauw samen met WPI. Twee voorbeelden.

Er is een mevrouw op het spreekuur geweest die ook een oproep heeft gekregen. Ze had een gesprek met een klantmanager. Iemand van de bijstandsbond is met haar meegeweest. Het was een vreselijk gesprek. De klantmanager wilde haar doorverwijzen naar het buurtteam. Dat zei ze in het begin. Dat heeft de bijstandsgerechtigde geweigerd. Ze vroeg om een medische keuring, maar die kreeg ze niet. Aan het eind van het gesprek zei de klantmanager dat ze vanwege medische klachten waarschijnlijk wel met rust zou worden gelaten. Iemand uit Noord is ook doorverwezen naar het buurtteam en de volgende dag stonden er onbekende mensen bij hem voor de deur.

Mensen worden onder druk gezet dat zij aangemeld moeten worden bij de buurtteams. Er staan dan de volgende dag heel andere mensen op de stoep die willen praten zonder dat betrokkene erom gevraagd heeft.

Streng aanpak

Gesprekken verlopen moeizaam. Klantmanagers hanteren standaard uitspraken volgens de officiële ideologie van de VVD ‘als je vrijwilligerswerk doet kun je ook werken’, ‘de bijstand is een tijdelijke noodvoorziening’. Etc. Sommige klantmanagers gedragen zich in het verlengde daarvan rondt onbeschoft. Een van onze spreekuurbezoekers had na zulke uitspraken een hele discussie met de klantmanager. Hij vroeg: ‘ik ben arbeidsongeschikt, hoe kun je dan zeggen dat de bijstand een tijdelijke noodvoorziening is?’. Een van de klantmanagers verontschuldigde zich. Ze zei: in het kader van de cohortaanpak moeten er 10.000 uit, ik kan er ook niks aan doen’.

Voorbeelden van de strenge aanpak

Meneer H. verschijnt op het spreekuur. Hij heeft van zijn klantmanager opdracht gekregen om een toekomstplan op te stellen. Hij zit er erg mee in zijn maag. Wij helpen hem met het opstellen van het plan. Hij heeft gehoord dat iedereen tegenwoordig bij aanvraag van een uitkering zo'n toekomstplan moet opstellen.

K. heeft gebeld dat hij een gesprek heeft gehad in het kader van de cohortaanpak. Ze gingen eerst wel in op zijn persoonlijke omstandigheden maar daarna kreeg het gesprek een andere wending en werd hij onder druk gezet betaald werk te zoeken. Hij zit al 30 jaar in de bijstand en is 56 jaar. Hij doet veel vrijwilligerswerk. Over een week belt de klantmanager hem op, heeft hij gezegd. Vervolgens vond een tweede gesprek plaats en dat is niet goed verlopen. De klantmanager bleef heel vriendelijk maar vasthoudend maar uiteindelijk heeft die hem voorgedragen voor een keuring.

Bij een man verlopen die gesprekken niet goed en hij wordt voor straf doorgestuurd naar het re-integratiecentrum aan de Van der Madeweg, de opvolger van het dwangarbeidscentrum aan de Laarderhoogweg

M. heeft een oproep gekregen in het kader van de cohortaanpak. Ze is zwaar ziek. Ze heeft zich per sms afgemeld. En is niet verschenen. Daarna kreeg ze weer een oproep, en heeft ze zich per email afgemeld. De 11^e is ze daarop 's ochtends ook niet verschenen. Daarop werd haar uitkering opgeschort en sindsdien gebeurde er in eerste instantie niets.

Een man van 62 jaar heeft gedurende 14 dagen een hevige aanval van astmatische bronchitis en als gevolg daarvan maakt hij zijn post niet open. Zijn mobiele telefoon was tijdens zijn ziekte kapot gegaan, dus hij neemt de telefoon ook niet op. Hij heeft al een gesprek met een klantmanager gehad om over betaald werk te praten en net in de periode dat hij de post niet open maakt stuurt de klantmanager hem brieven met een nieuwe oproep. De man reageert dus niet en daarop krijgt hij brieven van Handhaving, die hij ook niet open maakt. Daarop wordt zijn uitkering stopgezet. Een advocaat vraagt een voorlopige voorziening aan wegens de financiële noodsituatie maar de rechter is keihard in zijn oordeel. De voorziening wordt afgewezen. Uit het vonnis: 'De voorzieningenrechter is van oordeel dat uit de door verzoeker overlegde stukken niet blijkt dat hij in februari 2021 zo ziek was dat hij helemaal niet in staat was om zijn post open te maken. Hij heeft geen medische verklaring overlegd waaruit blijkt dat hij niet meer in staat was de trap af te lopen om zijn brievenbus leeg te halen. Ook als verzoeker dit wel met een medische verklaring had onderbouwd, was dit nog niet zonder meer een reden geweest om ervan uit te gaan dat verzoeker geen verwijt kan worden gemaakt van het niet verschijnen op de gesprekken bij verweerder. Verzoeker had in dat geval iemand anders moeten inschakelen om hem te helpen bij het openmaken van zijn post. Verzoeker heeft dus niet aannemelijk gemaakt dat hem geen verwijt kan worden gemaakt van het niet verschijnen op de gesprekken bij verweerder'. Met andere woorden: ook als je zwaar ziek bent moet je op de oproepen reageren, en de post openmaken en als je dat niet doet is het je eigen schuld dat de uitkering wordt stopgezet. Dan moet je maar iemand anders de post laten openmaken. Dit schijnt vaste jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep te zijn. De 62 jarige bijstandsgerechtigde vraagt een nieuwe uitkering aan. Dat moet je altijd doen, als je uitkering wordt stopgezet. Na de aanvraag krijgt hij een brief van handhaving, van dezelfde handhaver die zijn uitkering heeft stopgezet. Hij wordt uitgenodigd voor een gesprek. Hij moet een waslijst aan documenten meenemen, o.a. drie maanden bankafschriften. Tijdens het drie kwartier durende gesprek met de handhaver wordt hij doorgezaagd over zijn leefomstandigheden. Hij moet uitleggen waarom hij de telefoon niet opnam. Om te controleren of hij niet een kamer onderverhuurt of samenwoont moet hij een nauwkeurige beschrijving geven van zijn woning. Hoe die is ingedeeld, welke kamers er zijn en waarvoor ze worden gebruikt. Hij moet verklaren dat hij alleen woont en erg eenzaam is. Ook moet hij zijn sleutelbos tonen en zeggen waarvoor de sleutels gebruikt worden, en moet hij verklaren dat hij geen sleuets heeft van derden.

Aan het eind van het indringende gesprek deelt de handhaver hem mee, dat hij waarschijnlijk wel weer een uitkering krijgt. De man is daar blij mee, maar zit wel met een gat van een maand geen inkomsten tijdens zijn ziekte.

Wij hebben een mevrouw gesproken die drie jaar van een erfenis heeft geleefd en ingeteerd en die vruchteloos solliciteerde, en nu moest ze weer een bijstandsuitkering aanvragen en moet ze 4 sollicitatiebewijzen in de week inleveren en hebben ze haar doorgevraagd waar ze de afgelopen drie jaar van geleefd heeft. Ze heeft parttime gewerkt als kinderoppas.

Een man moet driemaal in de week solliciteren. Hij is 60 jaar en zit 6 jaar zonder werk.

Niet functionerende jobhunter

Iemand heeft klachten over de jobhunter. Deze liet twee maanden niets van zich horen en begon toen alleen maar sales vacatures te sturen, zonder taakomschrijving, zonder uurloon en er stond nooit een contactpersoon of een adres bij. Soms staat er niet eens bij op welke branche de vacature betrekking heeft. De bijstandsgerechtigde kreeg gewoon nooit vacatures met volledige informatie en kon niet solliciteren zonder eerst via de jobhunter te gaan. De jobhunter wilde dat de bijstandsgerechtigde vacatures zocht en naar hem stuurde. Hij wilde haar voorbereiden op een sollicitatie. Echter, de vrouw is 55, heeft nooit problemen gehad met solliciteren maar wel met de onvolledige sales vacatures van de jobhunter. Zij had, terwijl ze alleen sales vacatures ontving, aan de jobhunter aangegeven dat ze niet geschikt was voor een baan als verkoper. Toen de bijstandsgerechtigde protesteerde tegen het werk van de jobhunter, ging een nieuwe klantmanager druk op haar uitoefenen dat er een driegesprek moest komen tussen de jobhunter, de klantmanager en de bijstandsgerechtigde. Er werd haar verweten, dat ze nooit de telefoon opnam, terwijl ze door de coronacrisis hele dagen thuis was en de telefoon altijd opneemt. Ze veronderstelde dat de jobhunter wilde verbergen dat hij nooit gebeld had. Toen de bijstandsgerechtigde weer protesteerde, kreeg ze een trajectplan opgelegd en moet drie sollicitaties per week sturen. De vrouw die hevig naar betaald werk zoekt, begrijpt niet waarom die druk er is. Ze heeft een redelijke opleiding en kan uitstekend zelfstandig solliciteren.

De bijstandsgerechtigde heeft een lening aangevraagd bij de Kredietbank voor een goede laptop om daarmee vacatures te zoeken en te solliciteren. Ze had eerst in samenwerking met de klantmanager tweemaal geprobeerd via Digimaatjes een laptop te regelen zodat ze kon solliciteren. Maar beide aanvragen werden afgewezen.

De bijstandsgerechtigde zegt: Ik vind het solliciteren niet erg maar het wantrouwen en de druk die op mij wordt gelegd om gisteren een baan te vinden, daar raak ik door geblokkeerd. Ik heb ruimte en rust nodig om de arbeidsmarkt te verkennen en te onderzoeken waar mijn kansen liggen. Tenslotte is er geen enkel bewijs dat ik het afgelopen jaar geen moeite heb gedaan om te kunnen solliciteren. De vorige klantmanager is getuige van al mijn pogingen maar ik weet niet of zij tegen haar collega's in zal gaan.

De klantmanager heeft tegen haar gezegd: het doel van de participatie wet is bemiddeling naar werk voor een ieder waar geen mentale en fysieke klachten vast gesteld zijn. Voorop staat de kortste weg. Indien het solliciteren niet tot een stage/ baan leidt, gaat de klantmanager na drie maanden in gesprek waar de vraag "hoe nu verder" besproken zal worden. De begeleiding dient wel conform de P-Wet plaats te vinden. Toen de bijstandsgerechtigde protesteerde tegen het trajectplan zei de klantmanager dat er een driegesprek moest plaatsvinden tussen de klantmanager, een leidinggevende en de bijstandsgerechtigde. Na weer protesten is de klantmanager er uiteindelijk mee akkoord gegaan dat de bijstandsgerechtigde de eerstkomende drie maanden zelfstandig zoekt naar werk. Maar daarna moet, als de cliënt geen betaald werk heeft gevonden, een gesprek plaatsvinden over 'hoe nu verder'.

Er verschijnt een man op het spreekuur die bijstand heeft. Hij spreekt zeer slecht Nederlands. Hij neemt zijn zuster mee naar gesprekken om te tolken. De man heeft een zeer slecht gehoor, ondanks het gehoorapparaat, en heeft andere gezondheidsklachten. Hij kan onder meer niet lang op zijn benen staan. Maar WPI wil hem aan het werk hebben. Onlangs moest hij solliciteren bij de 'Heineken Experience' op last van WPI. Hij werd niet aangenomen. Daarop heeft een ambtenaar van WPI een negatief rapport opgesteld naar aanleiding van de afwijzing waarin allerlei suggesties worden geventileerd die niet waar zijn. Er wordt onder meer gesuggereerd dat de slechte beheersing van de Nederlandse taal gesimuleerd is en dat de man 'niks zou willen'. De ambtenaar heeft geen contact opgenomen met de werkgever. De man krijgt een strafkorting. Een ingeschakelde advocaat maakt bezwaar. En neemt contact op met 'Heineken Experience'. De potentiële werkgever liet weten, dat er helemaal geen sprake was van weigering, dat de man niet in aanmerking kwam voor de functie om heel andere redenen. O.a. Zijn slechte beheersing van de Nederlandse taal. Ze hadden gekozen voor anderen. Uiteindelijk is de maatregel teruggedraaid.

Een man heeft na zijn WW-periode een IOAW uitkering. Deze heeft hij nog niet zolang. De man moet van zijn klantmanager 5 sollicitaties per week verrichten. Hij geeft aan, dat hij een achtergrond heeft met psychische problemen. We hebben hem geadviseerd zich ziek te melden. En om een afspraak met zijn huisarts te maken. De man heeft op het gebied van werkervaring optredens verzorgd die door de coronamaatregelen niet meer verricht kunnen worden.

Iemand van de Bijstandsbond is meegeweest naar een gesprek op de Jan van Galenstraat. De desbetreffende bijstandsgerechtigde is 61 jaar. Op het gesprek waren twee klantmanagers aanwezig, die van mening waren dat meneer minstens 2 sollicitaties per week moest verrichten. Er ontstond een stekelig gesprek over het aantal sollicitaties. Maar uiteindelijk is afgesproken dat de man voorlopig niet zou worden opgeroepen in verband met de coronamaatregelen. Het contact zou verder verlopen via Skype.

Dwangarbeid

Er worden door de gemeente verschillende samenwerkingsverbanden met werkgevers ontwikkeld. Zuidoost Werkt, gesprekken met LCS (Luchtvaart Community Schiphol) Banenplan Zaan IJ, vorming collectief Banenplan Haven/Westpoort, en leerwerk trajecten in de zorg, t.w. het project Calibris, waarbij wijkleerbedrijven en zorginstellingen samenwerken met als doel de deelnemers met behoud van uitkering op te leiden tot een betaalde baan in een zorginstelling, en het project Ingeschakeld ter bevordering van stageplekken voor uitstromers uit het Voortgezet Speciaal Onderwijs. Bij deze twee laatste projecten moeten de komende twee jaar 300 extra werkzoekenden toegeleid worden naar een leerwerk traject. De gemeente Amsterdam neemt in de loop van 2020 een reeks van aanvullende maatregelen om de werkloosheid te bestrijden. De cohortaanpak, de werkbrigade, straks buurtbanen, een nieuwe bijverdienregeling met een premie van 200 euro per maand, creatie van werkgelegenheid op basis van het coalitieakkoord 'samen sterker uit de crisis' en nog meer maatregelen. Zoals op basis van subsidies van het Rijk in verband met de coronacrisis een Regionaal Werk Centrum (RWC) waar men tracht mensen van werk naar werk te begeleiden.

De energietransitie en de klimaatdoelen van de stad hebben grote gevolgen voor de stad. Van deze dingen noem ik twee details. Vanuit de gemeente Amsterdam wordt de samenwerking gezocht met marktpartijen om mensen uit de bijstand op te leiden tot zonnepaneelmonteur. Met statushouders is hier reeds ervaring opgedaan. Verder wordt een pilotproject gestart om om instroom in de elektro en installatietechniek voor Amsterdammers met een uitkering te stimuleren.

De Participatieraad is kritisch over al de werkprojecten. In hun tien puntenplan staat: 'Beëindig de carrousel van proefplaatsingen en "leertrajecten", waar zonder loon productief gewerkt wordt. We

zijn in het bezit van een stapel folders, die ten behoeve van de klantmanagers vervaardigd zijn. Hieruit blijkt dat alle trajecten bestaan uit eerst drie maanden onbetaald werk en daarna kans op slechts een halfjaar 24 uur per week betaald werk. “Uit de uitkering” staat er steeds bij. Een verdienmodel dus. Die kans op een tijdelijk minibaantje geeft de werkzoekende echter maar één zekerheid: Hij zal zes tot negen maanden aan het werk zijn en kosten maken, zonder in staat te zijn ook maar iets aan rekeningen af te betalen.

Een vrouw van in de 60 krijgt een gesprek over aan het werk gaan en krijgt een werkervaringsplaats van een half jaar werken met behoud van uitkering aangeboden.

Een halfjaar contract werken met behoud van uitkering bij een Arbo dienst voor de verzuimregistratie. Als het bevalt zou ze dan na een half jaar in dienst genomen worden. Ze heeft gevraagd het aanbod op papier te zetten, maar de jobcoach wou alles telefonisch afhandelen. Daarna heeft de betrokken cliënt niets meer gehoord.

Op het spreekuur verschijnen een moeder met haar zoon. Ze hebben een brief ontvangen van de klantmanager waarin o.a. staat dat de klantmanager een zogenaamde broedplaats heeft waar mensen met autisme te werk gesteld kunnen worden. De moeder is bang dat de klantmanager haar zoon in een werkplaats probeert te manoeuvreren waar hij zich niet goed voelt. De zoon heeft op de computers van de Bijstandsbond gewerkt aan een toekomstplan, waarom gevraagd was.

Scholingskosten

Het blijkt af en toe voor te komen dat re-integratiebedrijven of opleidingsinstituten geld proberen te verhalen op de werkzoekende wanneer die met het traject stopt. Het argument is dan, dat de kosten van een niet afgemaakte opleiding niet kunnen worden verhaald op derden. De gemeente (WPI) is daar dan in principe niet van op de hoogte.

Een bijstandsgerechtigde in Amsterdam werd opgeroepen door de sociale dienst (WPI) en kreeg te horen, dat hij een cursus verkeersregelaar moest volgen. De klantmanager stuurde hem o.a. een email met de volgende bewoordingen: ‘ik verzoek je op het cursusaanbod te reageren, nee, ik sommeer je te reageren’. De betrokken bijstandsgerechtigde gaf zich dus op voor de cursus. Hij ging in zee met Jongeleen Infra BV een uitzendbureau voor verkeersregelaars in Capelle aan den IJssel. Hij moest een cursus van drie dagen volgen. Op de praktijkdag moest hij op een druk kruispunt in Rotterdam bij metrostation Slinge het verkeer regelen. Het ging om een ingewikkeld kruispunt met 14 rijbanen. Op de tweede dag van zijn opleiding was het code rood, er was sprake van gladheid door ijzel,

Het was nul tot later op de dag twee graden. Het was zeer glad in de vroege ochtend, maar later op de dag bleef het regenachtig en verraderlijk weer, waarop de praktijkdag buiten (op weg) ondanks het gevaar toch is voortgezet. De bijstandsgerechtigde heeft dit zodanig gevaarlijk ervaren dat hij de opleiding niet wilde afronden voordat het gevaar voorbij was. Aan Jongeleen Infra BV heeft hij daarop gemeld dat hij de opleiding op dat moment wegens gevaar niet kon afronden. En toen kwam het. De bijstandsgerechtigde kreeg een vordering voor de terugbetaling van de kosten van de opleiding van een incassobureau ingeschakeld door Jongeleen Infra. Jongeleen Infra BV heeft zonder zelf contact op te nemen direct een incassobureau ingeschakeld. Het gaat om een bedrag van € 1042,85. Inclusief incassokosten. De bijstandsgerechtigde had een beetje spaargeld. Uit angst heeft hij het bedrag meteen overgemaakt.

Overigens kregen de geslaagde verkeersregelaars een 0 uren contract bij het uitzendbureau. Ze hebben blijkbaar als strategie, een stuwmeer van verkeersregelaars aan te leggen voor als het economisch weer wat beter gaat.

Het is kassa voor het uitzendbureau. Wij veronderstellen dat het bureau naast de 907 euro vergoeding voor de driedaagse cursus ook nog subsidie ontvangt voor het in dienst nemen van bijstandsgerechtigden op een 0 uren contract, bijvoorbeeld een loonkostensubsidie.

De bijstandsgerechtigde schakelde een advocaat in die protesteerde bij de gemeente tegen de gang van zaken. Dit heeft ertoe geleid uiteindelijk dat hij de scholingskosten die hij aan het uitzendbureau betaald had vergoed kreeg.

Reactie van de gemeente: ‘WPI begeleidt Amsterdammers met een bijstandsuitkering naar werk en neemt de kosten hierbij voor eigen rekening. Er wordt geen regel gehanteerd dat de kosten van een opleiding worden verhaald op de deelnemer, als deze de opleiding niet afmaakt. Evenmin bestaat de intentie om een dergelijke regel in te stellen. Vanuit WPI is in de afgelopen periode diverse keren contact geweest met de deelnemer, alsmede met Jongeleen Infra, om de ontstane situatie zo snel mogelijk op te lossen. Het bedrag à € 1.042,85 (opleidings- en incassokosten) is inmiddels door Jongeleen Infra in zijn geheel teruggestort op de rekening van de deelnemer: aanvankelijk € 453,75 en op 18 maart 2021, na interventie door de ingeschakelde advocaat, de resterende € 589,10. De deelnemer heeft inmiddels aangegeven blij te zijn met de goede afloop. WPI gaat de samenwerkingsconstructie met Jongeleen Infra BV en hun modus operandi verder uitzoeken, zodat onregelmatigheden als deze in de toekomst vermeden kunnen worden.

In dit individuele geval is het opgelost, maar het komt vaker voor. Een mevrouw is door WPI verwezen naar Make It Work een opleiding die niet geaccrediteerd is. Daarmee is het diploma van de opleiding waardeloos. Mevrouw is gestopt met de opleiding omdat het weinig inhoud en toen kreeg ze een brief van Make It Work dat ze 6000 euro moet betalen. Verschillende instanties zijn ermee bezig geweest het probleem op te lossen. Ze zegt dat een medestudent van haar ook zo’n rekening heeft gekregen en dat die nu een goede baan heeft en dat die niet gaat protesteren. Hij gaat gewoon betalen.

Gaan we capituleren voor de tweedeling op de arbeidsmarkt in het kapitalisme?

Eerst iets over de gevolgen van de coronacrisis. Uit een nadere analyse van die gevolgen concludeerden wij, dat een grote verarming van de Amsterdamse bevolking is opgetreden maar dat er geen reguliere voorzieningen bestonden om dat op te vangen. Sociale zekerheid bestaat voor veel mensen met een flexibel baantje en ZZP-ers niet. De bijstand als laatste vangnet functioneert alleen in noodsituaties. De WW is een uitgekledde voorziening waarvoor je maar beperkt in aanmerking komt. Zie <https://bijstandsbond.blogspot.com/2020/10/verarming-van-de-amsterdamse-bevolking.html>

Amsterdam heeft een beroepsbevolking van 469.000 in 2019. Van die beroepsbevolking heeft minstens 60.000 en misschien wel veel meer met een inkomensachteruitgang te maken gehad als gevolg van verlies van werk tijdens de coronacrisis. In de regio groot Amsterdam was het aantal toekenningen van de NOW subsidie regeling voor bedrijven iets minder dan 10.000. Gemiddeld hebben de bedrijven te maken met 46% omzet verlies en gemiddeld werken er in die bedrijven 24 werknemers. Dat betekent, dat in de regio groot Amsterdam voor bedrijven met 240.000 werknemers de NOW 2.0 regeling is aangevraagd. 240.000 werknemers in Amsterdam werken dus in bedrijven, die door de coronacrisis in moeilijkheden zijn gekomen en die door de loonkostensubsidies overeind worden gehouden. Dat is meer dan de helft van de beroepsbevolking! Op wat langere termijn, als ook de NOW regelingen aflopen, zullen niet alleen de flexibele krachten maar ook de mensen met een vaste aanstelling ontslagen worden. We zien daar nu al een stijging in. De werkelijke ramp moet nog komen. Bij het uitbreken van de coronacrisis zaten er al 40.000 huishoudens in de bijstand en waren er 30.000 WW-ers.

Helpt arbeidsbemiddeling?

De regering en de gemeente Amsterdam nemen met hun maatregelen om werkloosheid te voorkomen of op te heffen een reeks van arbeidsbemiddelings maatregelen. Begeleiden van werk naar werk, jobcoaches, cohortaanpak, werkcentra, loopbaanadviseurs. Het is geen actieve creatie van werkgelegenheid, maar het zijn maatregelen om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen. Lees: werkzoekenden bij te schaven om te voldoen aan de eisen van de werkgevers. De creatie van banen door het coalitieakkoord van de gemeente is beperkt in het licht van de grote aantallen slachtoffers van de coronacrisis. In feite is er sprake van een individuele benadering van de werklozen en mensen die hun werk dreigen te verliezen. Deze methode om het aanbod van arbeidskrachten af te stemmen op het aanbod van banen is onvoldoende om recht te doen aan de grote aantallen mensen die in moeilijkheden dreigen te komen. De individuele benadering kost wel veel geld, maar is beperkt in reikwijdte en effectiviteit. Bovendien krijgen duizenden geen hulp omdat ze buiten beeld blijven bij de gemeente en bemiddelingsorganisaties. De 20.000 mensen die in aanmerking kwamen voor de TOZO 1 regeling, maar niet voor TOZO 2 omdat ze een werkende partner hebben, worden die ook geholpen? En de vele flexibele arbeidskrachten die niet in aanmerking komen voor WW of bijstand?

Tweedeling

Er is een tweedeling op de arbeidsmarkt die steeds sterker wordt. Aan de ene kant de toenemende markt voor flexibele baantjes en laagbetaald onzeker werk, waarop velen aangewezen zijn en blijven. Aan de andere kant de vaste banen van de meer bevoorrechte werknemers met een goed salaris. Het is steeds moeilijker vanuit het laagbetaalde segment in het betere te komen. De regering doet weinig tegen deze ontwikkeling. De inzet van de gemeente is begeleiden van werk naar werk en mensen stimuleren c.q. onder druk zetten middels o.a. de cohortaanpak. Door het ontbreken van regeringsbeleid om flexibilisering en onderbetaling tegen te gaan versterken de maatregelen van de gemeente denken wij de tweedeling op de arbeidsmarkt en treedt er een verdere verslechtering op van arbeidsvoorwaarden. De aanpak van de gemeente vindt plaats terwijl het neoliberale regeringsbeleid voortwoekert. Door de toenemende concurrentie op de arbeidsmarkt gepaard gaande met een toenemende massawerkloosheid moeten de mensen concurreren om de schaarse banen en het contingent dat moet concurreren wordt door de gemeentelijke maatregelen alleen maar groter gemaakt. Zoals gezegd, de werkgevers kunnen in deze omstandigheden de arbeidsvoorwaarden en omstandigheden naar beneden bijstellen. Zo worden stewardessen begeleid naar callcenter medewerker. Of grondpersoneel in de handhaving en andere functies naar de functie van pakketbezorger voor de pakketjes van de platformeconomie. Met andere woorden: van een redelijk vaste aanstelling met geschoold werk naar het andere segment van de arbeidsmarkt van de flexibele baantjes. Wij hebben de indruk dat de met de sociale dienst (WPI) samenwerkende bemiddelingsorganisaties alleen werk in de aanbieding hebben in het flexibele segment. Dit biedt voor velen die slachtoffer zijn geworden van de coronacrisis geen perspectief op de wat langere termijn. Veel mensen die werk hadden zijn allerlei verplichtingen aangegaan die geld kosten. Bijvoorbeeld een koophuis of een huis met een zeer hoge huur. De verarming zonder vangnet zal betekenen, dat velen in de schulden komen.

De gevolgen van de cohortaanpak

Velen worden onder druk gezet op verschillende manieren in te stromen in het flexibele segment van de arbeidsmarkt. Door de cohortaanpak worden mensen die al jaren in de bijstand zitten en afgekeurd zijn opgeroepen waarbij vaak zonder de dossiers te lezen getracht wordt hen te koppelen aan een job coach. De computer selecteert de mensen uit die moeten worden opgeroepen. Dit zal bij veel mensen extra psychische problemen veroorzaken en mensen krijgen slapeloze nachten en onnodige stress.

Wat moet er gebeuren

We kunnen wel zeggen dat de klantmanagers en jobhunters en andere medewerkers van het WPI hun werkwijze en gedrag moeten veranderen, waarbij ze meer rekening houden met de wensen en mogelijkheden van betrokkene en erover nadenken hoe ze het gesprek zullen ingaan op basis van een goede bestudering van het dossier. Niet zomaar plompverloren van te voren voorstellen formuleren op het gebied van betaald werk en vrijwilligerswerk en werkzoekenden niet onder aveerchts werkende druk zetten. Maar de medewerkers van WPI moeten werken in een systeem, de Participatiewet en in het verlengde daarvan het arbeidsmarktbeleid dat verkeerd is.

De basisuitgangspunten van de overheid zijn nu neoliberal, dat wil zeggen een vrije markt economie met concurrentie, waarbij specifieke efficiency modellen die alleen focussen op directe financiële voordelen op korte termijn bepalend zijn. Daarbij wordt wat in feite publieke taken zijn geprivatiseerd en onderworpen aan de concurrentie economie. Ook op de arbeidsmarkt wordt een ieder beschouwd als individuele ondernemer, die door voortdurende bijscholing en op peil houden van de waarde van zijn arbeidskracht en concurrerend met alles en iedereen hopt van de ene flexibele baan naar de andere. Dit alles gaat gepaard met een chronische massa-werkloosheid. Dit ondergraaft de solidariteit in een samenleving van allen tegen allen. Het is niet eenvoudig in enkele bewoordingen te schetsen wat er moet gebeuren. Solidariteit en samenwerken moeten weer de focus worden van de economie. Veel privatiseringen moeten worden teruggedraaid, en werkenden en uitkeringsgerechtigden hebben recht op een redelijk vast inkomen en een rechtvaardig vangnet van de sociale zekerheid zodat zij zich kunnen ontplooien en niet zoals nu vele duizenden die op een houtje moeten bijten en die niet weten hoe ze financieel het hoofd boven water moeten houden. Een hervorming van de arbeidsmarkt is noodzakelijk met het doel, dat flex arbeid wordt teruggedrongen en meer mensen bestaanszekerheid kunnen ontleen aan het werk wat ze doen. Daarnaast moet het vangnet tegen werkloosheid, arbeidsongeschiktheid worden hersteld, bijvoorbeeld door een volksverzekering tegen werkloosheid en arbeidsongeschiktheid in te voeren. De Participatiewet is nu het afvoerputje van mensen die door de gaten van de sociale zekerheid vallen. Er zitten veel mensen in die in feite (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn en die in die regeling niet thuishoren. Bovendien hebben onderzoeken aangetoond, dat druk uitoefenen op werklozen om aan het werk te gaan hun kansen op betaald werk niet vergroot en ineffectief is door het wantrouwen dat tegen de instanties ontwikkeld wordt. Zeker op korte termijn is de volledige werkgelegenheid die sommige politici willen een illusie. De basisbanen zijn een capitulatie voor de onrechtvaardige verhoudingen van kansarmen en kansrijken in het kapitalisme, omdat de arbeidsmarkt slechts beperkt wordt hervormd. Waarom geen gewone banen met een redelijk salaris? Overigens is het onwaarschijnlijk, dat de roep om basisbanen uit het kamp van de linkse politieke partijen volledig wordt gerealiseerd. Die partijen zullen hooguit kunnen regeren met de VVD, die bij de verkiezingen in maart veruit de grootste wordt.

De beweging voor 14 euro

Voor een ander type samenleving waarin solidariteit, rechtvaardigheid en sociale zekerheid voorop staan is een brede sociale beweging nodig, die druk kan uitoefenen op de politiek in Den Haag een ander beleid te gaan voeren. Alleen via het parlementaire spel van de (linkse) politieke partijen komen we er niet. De beweging voor een minimumloon van 14 euro is een brede beweging van onderop, die strijdt voor een concreet doel, maar daarbij de bredere emancipatie van verschillende achtergestelde groepen in de samenleving voor ogen heeft. De beweging voor 14 euro minimumloon kan een beginpunt zijn naar een ander type samenleving waarin niet toenemende rijkdom van weinigen (individen en bedrijven) staat tegenover de verarming van grote delen van de bevolking. Op termijn, als zo'n sociale beweging ontstaat, ontstaat ook ruimte voor een streven naar een rechtvaardig basisinkomen waarbij werk en arbeidsethos een andere inhoud krijgen. Nu is dat

streven nog teveel afhankelijk van lobbywerk en risicovol omdat men de invoering teveel overlaat aan rechtse politieke partijen en neoliberalen die een gedeeltelijk basisinkomen willen koppelen aan een nog rigoureuzer markteconomie, bijvoorbeeld door afschaffing van het wettelijk minimumloon. De strijd tegen de tweedeling op de arbeidsmarkt tussen kansrijken en kansarmen en voor redelijke arbeidsvoorwaarden in een sterke sociale beweging in coalitie met uitkeringsgerechtigden die een hoger inkomen eisen moet in eerste instantie voorop staan anders dreigt het basisinkomen net als de basisbanen een capitulatie te worden voor de onrechtvaardigheden die het kapitalisme produceert.

Amsterdam, 10-05-2021